

Gáspár Ferenc

Trubadúrvarázs

(regényrészlet)¹

18.

A püspök néha már nem tudta, ő álmodik, vagy valaki más álmait látja... annyira különös volt minden, ami mostanában vele történt, s az éjszakák annyira zaklatottak... Azt mindenesetre elhatározta, hogy nem egyenesen utazik vissza Pécsre. Tesz egy kis kerülőt Buda felé, s találkozik Galeottoval. Hátha ő meg tudja fejteni az álmát... Álmát? Álmokat, egész álmohadsereget! Monológokkal, szerelmekkel, álombeli álomlátással! Janus az utóbbi években alig álmodott. Elfoglalták a püspöki teendők, a ki-nevezései, a sok hivatali munka. Most, ugyan, hogy Mátyás leváltotta őt a kancelláriáról és a szlavón bánáságról is, megint rengeteg szabadideje támadt, de mindez nem magyarázat. Ráadásul ezek az álmok, akármennyire vadak, mégis mintha értelmes történetté állnának össze. Az biztos, hogy itt játszódnak Magyarországon, csak vajon mikor? Ki lehet ez az Ádám, ki a király, akit emleget, s legfőképpen az a Vidal nevezetű kobzos? Ha a nádor nevét említette volna ez az átkozott Ádám, akkor abból előre juthatnék. Janus felnevetett. Miért, ez az Ádám valódi? El kellene hinnem egy álombeli alaknak, amiket mond? „Valódi” – hallott egy hangot maga mellett. Rázkódott a cséza a Pilis görbe útjain. Janus, a költő megborzongott. A püpos megint ott ült mellette. Csorgott a nyála és vigyorgott.

19.

- Akkor is így fújt a szél, barátom.
- Pedig annak majdnem egy éve.
- Szárnyakon jár az irigy idő.
- Ez szép. Miért nem írod meg?
- Nehezen írok mostanság. Viszont...
- Viszont gyakran álmodom.
- Ez pórokkal is megesik.
- De ezek összefüggő álmok. Egy Ádám nevű léhűtő verselőről meg a szerelmeiről.
- Elég szimplán hangzik.
- Gyönyörű verseket ír! Ezt hallgasd meg:

*Hajadban virágok, én tőled virágzok,
belé fújok, mint a szél;
füleidbe súgok, nyakad köré bújok,
mintha mindig itt lennél;
arcod megsimítom, csókokkal borítom,
többszörösen, mindennél!*

*Lelkem almafája, eltiltott világa,
gyümölcsödtől éledtem!
Kezemben tartottam? Ajkadon haraptam,
rabja ízének lettem....
benne forróságát, vágyamnak virágát
csókodban megszerettem...*

¹ A szövegben olvasható vers szerzője Diószegi Szabó Pál.

*Mosolyom kitárja! – Életem nektárja
ajkad szirmai közt él;
nyelved hegyén vágyom, mézédés virágom,
szavak nélkül is beszél:
simít, beccéz, ápol, megnyugtat, nem vádol,
bármennyit kap, újat kér.*

*Most, melléd leülök, mint egy méh repülök,
vállad völgyét bejárom;
karom karod fogja, lelkem lelked foglya,
fogságomat nem bánom;
mint egy bilincsemet, szorítod kezemet,
míg szemed viszont látom.*

– Tényleg gyönyörű – bölintott Galeotto. – És milyen érzéki!

Megint ugyanabban a csapszékben ültek, mint februárban. Ugyanúgy fúj a hideg szél, ugyanúgy csapkodta az ajtókat.

– Bizony, gyönyörű.

– De hisz ez magyarul van – mosolygott Galeotto. – Mégiscsak írsz magyarul verseket?

– Nem én – mérgeskedett Janus. – Hát nem érted, hogy az az Ádám írja!

– Hogyne. Aki a te fejedben ugrál barátom.

– Idefigyelj! – Janus előrehajolt, a hirtelen mozdulattól feldőlt a bora. Az egyik csaposlegény mindjárt odaugrott, és törölgetni kezdte az asztalt. A beállt szünetben a püspök megpróbálta összeszedni a gondolatait. Marzio vele szemben olyan nagyképpően mosolygott, hogy legszívesebben ráöntötte volna azt a bort, ami kiömlött... Püspök létemre nem viselkedek valami nyugodtan. Ha most látnának a híveim... – ez nem olyan egyszerű – nyögte ki végül, nem túl értelmesen.

– Mi nem egyszerű? Magadévá tetted az ideám, s írtál verset magyarul. Mégsem bikkfanyelv, ahogy mondtad.

– Nem erről van szó. Ez egy kerek történet az álomban, olyan nevekkal, amikről soha nem hallottam. Tudod, ki az a Vidal?

– Hogy mondd, édes barátom? – Galeotto nem csupán felfigyelt, de még az orrcimpái is kitégultak, mint a jó versenylónak vágta előtt vagy a vadászebnek, ha szagot kap. Janus látta, hogy megfogta már...

– Vidal. Kobzos, ha jól emlékszem. Királyi udvarban.

– Aha. És nem tudod, melyik király.

– Gőzöm sincs, cimbora.

– Akkor kapaszkodj meg, de jobb, ha előbb még iszol egy meszely bort. Épp most hozza a legény. Koccintottak.

– Szóval, melyik király? És honnan jöttél rá?

– A Vidalból. A teljes neve: Peire Vidal. És a király...

– Nos?

– Imre király. Az idő pedig Ezeregyszázkilencvenhét. Vagy kilencvennyolc. A helyszínre magad is rájöttél.

– Hogyne – bölintott élénken a püspök. – Esztergom.

20.

Itt a bűzös patkányok között, az esztergomi tömlöc mélyén, ahová a fény sem szivárog be, és lucskos szalmán fekszünk összezsúfolódva, ahol hol fázunk és hol meg előnt bennünket a forróság, itt a pokol legmélyebb bugyrában, itt írom meg a versemet Katalinhoz, Mog nádor asszonyához. Nem tudom, mit remélek ettől, talán álomba, képzelgésekbe ringatom magam vele, talán a kilátástalan

helyzet, és az állandó lökdösődés, macerálás hozta magával, hogy néha egy-egy pillanatra elmerültem a költészet műzsájának tengerében, így szakadva ki az átkozott valóságból, ahová a többiek minduntalan visszarángattak. Persze lefelől az is baj volt, hogyha igazi bogumil vagyok, miért menekültem el, mikor a többieket lőni kezdték a várból a királyi íjászok. De valahogy kimagyaráztam magam, hogy megijedtem, azt sem tudtam, hol vagyok, most meg, lám, itt vagyok velük együtt, akiket bezártak ide a mélybe, halálra szánva. Fény ide kevés szívárgott, a falakról csöpögött a nedvesség, néha csak onnan tudtuk, éjjel van-e vagy nappal, hogy belöktek valami ételt... napról napra egyre kevesebbet, lassan már felkelni sem tudtunk a gyengeségtől, s ha igen, akkor összeütköztünk a sötétben. Hol káromkodva, szitkozódva tengtünk, mint a férgek, hol megígértünk mindent a Szűzanyának, ha kiszabadít innen. Volt olyan is köztünk, aki Lilithez imádkozott, ki első volt Ádám asszonyai közül. Én álmodtam, lázasat, félig ébren, félig kínlódva. Fényes teremben énekeltem, sok úri nép előtt. Katalin lépdelt felém, s mikor meg akartam csókolni, hirtelen Violává változott az arca, majd újból Katalin lett, aztán hirtelen Lilitté változott, hosszú fogai nőttek a szájából, egyik szeme véresen fénylett, és belém akart harapni... Lökdösődésre ébredtem, rúgásokra. Az örök rángattak minket kifelé, ki a vár előtti nyílt térre, amit fehér hó fedett be, s a roppant világosságtól először a szemünk sem bírtuk nyitva tartani. Ordibálást hallunk, az összegyűlt nép kiáltozását, s amint szemünk megszokja a fényt, megpillantjuk a farakásokat. Így végzed hát, Ádám, mondom magamnak, habár egész megfáradt lényem tiltakozik a halálnak emez érthetetlen és korai módja ellen, arról nem beszélve, hogy én tévedésből kerültem ide, az eretnek bogumilok közé, akik Lilit démonát többre tartották Évánál, és Máriával együtt imádkoztak a sátánhoz. A friss levegőn kétségbeesetten tekergetem a fejem, hátha meglátok egy jótét lelket a tömegből, aki felismer, és kiszabadít kétségbeesett helyzetemből. De senkit nem látok, csak azt a rusnya Vidalt, aki csúfondárosan integet nekem. Az örök közben egyre közelebb terelgetnek minket a máglyarakásokhoz, amelyek egyelőre még nem égnek, csak tornyosulnak előttünk, félelmetesen. Papok érkeznek, füstölővel, egyházi énekeket énekelve. S ekkor, a szemem sarkából meglátom, hogy a Duna, igen, a Duna vize emelkedni kezd. Óriási jégtáblákat sodor magával, a zaj idáig hatol, még a papok éneke sem tudja egészen elnyomni. Nem tulajdonítok különösebb jelentőséget a természeti eseménynek, csupán megállapítom magamban, hogy milyen érdekes, ezt fogom látni utoljára, mielőtt meghalok. A máglyák mellett már ott állnak a hóhérségek, ott a létra, melyen fellépdélek majd – ha csak nem zuhanok le az éhezés okozta gyengeségtől –, és fáklyával a kezében a hóhér. Látom a ségek kezében a kötelet, ez megnyugtat kissé – megfojtanak, gyors halálom lesz, nem érzem az égés okozta fájdalmat. Már amennyire meg lehet nyugodni ebben az állapotban... De még mindig nem hiszem el, hogy meghalhatok, ugyanakkor biztos vagyok a végben. Ez a kettős érzés követ végig a máglyához vezető utolsó lépéseken, amikor a tömegben hirtelen megpillantom Violát. Egészen sápadt az arca és kétségbeesett. Inteni akarok neki, de a kezem összekötötték, amikor kihozták a tömlőcből. És már lépek fel a létrára, amikor a víz hirtelen kicsap a térre, s néhány jégtáblát lök a nézelődők közé. Tompa sustorgás viharzik végig a tömegen, mint amikor szél borzolja a lombokat ősszel. Tovább araszolok a létrán. Dobszó mellett menetel középre a kikiáltó, aki majd felsorolja bűneinket, és kihirdeti az ezért járó büntetést, a rettenetes kínhalált. Egy pap mellém lép közben, és az orrom alá dugja a keresztet. Ekkor emelkedik meg másodszor a víz, s ömlik ki a térre, de sokkal magasabban szaladnak a hullámok, mint eddig. A nép a lábát kapkodja, sokan szitkozódznak, de még mindenki a helyén marad. A király hátul ül, a várfaal tövében, a királyasszony mellett, egy emelvényen, a máglyák tetejével egy magasságban. Mindezt jól megfigyelhetem, hiszen már fent állok a farakás tetején, és hallgatom a kikiáltót. Viola szemsugara az enyémmel kereszteződik, de Mog nádor asszonyát szintén megpillantom. Hitetlenkedve néz, míg nem messze tőle Vidal örömteli arccal figyeli az eseményeket.

– Eretnekek, fennálló rend, hatalom, anyaszentegyház, Mária – hallom a szavakat. Összekeverve, foszlányonként jutnak el a fülemhez... – Halál! – még ez, és a hóhér léptei a hátam mögött, ahogy megcsikordulnak alatta a fatörzsek. Alulról felszáll a füst, némileg eltakarva a sokaságot. Mégiscsak megfojt, villan át rajtam, ám ebben a pillanatban szökőár-szerűen árad ki a jeges víz, s elsodor mindenkit! Kibálás kezdődik, a hóhér mögöttem megtorpan, nem tudja, mitévő legyen. Majd mégis a nyakamra teszi a kötelet. Mária, mondom magamban, és behunyom a szemem. Óriási erő ragad el, egy fekete asszonyt látok, karddal a kezében, száguldó jégtáblán egyensúlyoz. Felkap és visz magával. Aztán sötét.